

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ethica Epistolaris Seu Epistolae Morales Ad usum
familiarem Vario Argumento Scriptæ**

Pexenfelder, Michael

Dilingae, 1686

XXVI. Georgio Rivio, adolescentum nobilium Præfecto, ac Præceptori
domestico de ratione sui officij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69435](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69435)

odore imbueret, ceræque ductili virtutis in-
 ginem imprimeret; ab inertia ad laborem
 ab inscitia ad eruditionem, à naturæ pra-
 vitate ad probitatem, jam primis ab animis, mi-
 nius suaviter quàm efficaciter adduceret.
 Hæc ego fortè pluribus tibi, viro sapienter
 ingero: sed quia magna flumina parvos quæ
 que rivos recipiunt, nolui deesse tuis deli-
 riis, magis officio nostræ amicitiae, quàm
 sensui meo obsecutus. Vale vir clarissimus
 & liberos tuos, quod facis, ad tuæ non mi-
 gis familiaris decus, quàm Reipublicæ orna-
 mentum educa.

XXVI.

GEORGIO RIVIO,

Adolescentum Nobilium Praefecto, ac Praeceptoris domestico Salutem.

Quò majoris est momenti, tenerioris
 aetatem ad litterarum & virtutis cultu-
 ram informare; hoc amplioris est meriti
 hanc curam in se suscipere, & Nobiles ex
 stirpe adolescentes, nobiliores efficere ex pra-
 stantia morum. Perhonestam nactus es condi-
 tionem; quanquam, ut fatear, laboriosam

sed Reipublicæ fructuosam. Faciliorem red-
det institutionem, discipulorum tum præcla-
ra indoles, tum discendi cupiditas; tum gra-
tus non minùs filiorum, quàm parentum
animus, qui operam impensam pensabit sa-
larij liberalitate. Tu modò videas, ne quid
tuarum partium ac officij desiderari patiaris;
non deerunt tibi Mecænates, si tibi ipsi non
desis, nec obstes. Atque ut scias, quid requi-
ratur ad Provinciam hanc rectè admini-
strandam, explicabo tibi hac epistola, quæ
priùs ipse facias, quàm alios doceas facienda,
*ne cæcus cacum ducat, & ambo in foveam
cadant.* Primum igitur, quod tibi consi-
derandum, est muneris, ad quod vocatus es,
æstimatio & dignitas, quod tanti fecit ipse
Magister Orbis, ut jusserit ad se venire par-
vulos, eosque complexus, ijs manus impo-
neret. Ex recta namque pueritiæ institutio-
ne prodeunt boni patresfamilias, Consilia-
rij Principum, Rectores urbium, Provin-
ciarum Præsides & Primates, Concionatores,
Animarum Curatores, Viri Religiosi & Eccle-
siastici. Vivet memoria tua apud posteros, &
eorum mentibus grata recordatio semper ob-
versabitur; beneficia benefactis rependentur.

Alexander certè Magnus tanti fecit Præcepto-
rem

L 5

rem

rem suum Aristotelem, ut diceret, plus ei
 debere, quàm parenti Philippo; ab hoc enim
 se habere, ut esset; ab illo verò, ut præceptor
 institutus esset. Quid ad laudem majus? Non
 desunt plurima illorum exempla, qui se
 Instructores amplissimis muneribus affectu-
 runt. Alterum, quod perpendas, velim, quod
 ad munus Pædagogi ritè exequendum requi-
 sita scientia & virtus: scientia quidem, ut ipse
 non ignores, quod alios cupis docere; virtus
 autem, ut sis integer & incorruptus, qui pro-
 bitatè & integritatem in alios vis transfunde-
 re. Turpe est, si culpa redarguit ipsum ma-
 gistrum, neque per canalem sulphure infu-
 sum potest aqua pura manare. Nutricum
 quàm purius & incorruptius lac fuerit, tantò
 infantium, qui eo aluntur, valetudo ma-
 gis adjuvatur; quò præceptor eruditior &
 probior extiterit, hòc faciliorem clariorem-
 que doctrinam ministrabit, & ad virtutem
 feliciùs informabit. Gravitatem humanitatis
 temperabis, placidum simul & efficacem re-
 præbebis; morosus & austerus vultus impe-
 dit profectum ingenuæ indolis, quæ magis
 amore, quàm metu ducitur. Pædagogo im-
 putatur vel improbitas vel incertitia discipuli.
 Diogenes, notè nominis Philosophus, puerum

conspiciens indecorè se gerentem, pædagogum illius baculo percussit, dicens, *cur sic instituis?* quò indicavit, primæ ætatis formatoribus potissimùm adscribendum, si adolescentes evadant, aut bene morati, aut in vitium detorti. Jam multùm est situm in modo instruendi. Primò docendi adolescentes, quæ maximè scitu tum necessaria sunt, tum utilia; inducendi, ut delectentur honestis, offendantur turpibus; in teneros animos, velut in vas oris angusti, doctrina & sapientia sensim instillanda; copiosior imber obruit, parcior rigat. Præcipuè verò pædagogus attendat, ne quo sinistro exemplo offendat, quos erudit. Quod de patre dixit vetus Satyricus, id sibi dictum putet:

*Unde tibi frontem, libertatèmq; parentis,
Sumis, si facias pejora?*

Corrumpunt enim vitiorum exempla domestica;

Si damnosa senem juvat alea, ludit & heres

Bullatus, parvòq; eadè movet arma fritillo.

Apud Platonem educatus puer, & ad parentes postea reductus, cùm sublata voce exaudientem conspiceret patrem, dixisse fertur:

Hoc apud Platonem nunquam vidi. Denique meminere Moderator, varias sibi personas

nas

nas esse subeundas : *Citharædi* quidem, testudinem suam componentis, ejusque chordas explorantis; quæ si laxiores sunt, absorptum quid reddunt; si intentiores, disrumpunt. Sit amor, inquit D. Gregorius, sed non emolliens; sit rigor, sed non exasperans; sit Zelus, sed non immoderate sapiens; sit pietas, sed non plus, quam expediat, parcens; non quæ libet culpa pro crimine reputetur; sæpe laqueus est, terruisse; sit umbra virgæ pro verberatione reprehensione absit convitium & contumelia; exasperant, non curant vulnus. *Pictoribus* quoque vel statuarij cura applicanda, ut imagines à DEO conditas, sed rudes, & ornamentis vacuas, artifice penicillo vel scalpello perficiat, perpoliat, coloribus illustret. Artifices quidam, quos *minutarios* vocant, sigilla parva, & icunculas conficiunt, quæ plus non rarò laudis & admirationis concitant, quam si ingentes colossos fabricassent. Ejusmodi te opere occupatum cogita,
In tenui labor, at tenuis non gloria.
 Rarum Ingenium apparet in eburneis plectridulis & myrothecijs, ad invidiam artis elaboratis, nec nisi primæ notæ balsamo implendis. Materiam & tu habes, in qua ostendas artificium, teneras discipulorum mentes,
 ebone

ebore candidiores: has torques, exsculpas, exornes, & inter mirabilia operum suspiciendas proponas, de quibus meritò dixeris: *Ingentes animos angusto in pectore versant*: Spiritus tamen ijs supra ætatem, & parvitas aliquando cuilibet magnitudini certatura. Tota commendatio operis tuæ manui debetur, & *materiem superabit opus*. Hortulanus imitandus, cujus est, nôsse terram, quid in ea seminet; præceptoris est, indolem cujusque & ingenium exploratum habere: non enim eadem omnibus adhibenda; quidam stimulis, alij frænâ indigent. Atque ut arbusculis, ut rectè crescant, solent valli opponi; sic pueri, ne in vitiosos surculos degenerent, frequentibus monitis & præceptis fulciendi. *Naucleri* præterea partes sustinendæ, qui fluitantem tenerioris ætatulæ cymbam gubernet, ne naufragium in ipso littore, unde solvendum, patiatur. Hæc si observaveris, non modò insignem gratiam apud parentes, sed etiam apud filios inibis; fructus respondebit operæ, & omnes pædagogi gnavi atque industrii numeros expleveris. Vale cum tuis, & per tuos vive, *Spartamque*, quam nactus es, strenuè excole.

XXVII.